

Selectiebesluit

Van: Ester van der Linden, Wouter Vos

Aan: Wai Wah Man, projectleider Oostflank

Datum: 04.07.2013

Betreft: Oostflank, selectiebesluit n.a.v. archeologisch proefsleuvenonderzoek

Archeologisch bureau VUHbs (voorheen ACVU-Hbs) heeft in de zomer van 2010 een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) uitgevoerd in plangebied Oostflank in Wijchen. Het definitieve rapport van dit onderzoek (Zuidnederlandse Archeologische Notities 283, J. van Kampen) is in oktober 2012 aan de gemeente Wijchen aangeboden, na beoordeling ervan door de directievoerder Hazenberg Archeologie, in persoon van dhr. Wouter Vos.

Samenvatting van de resultaten van het onderzoek:

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn resten aangetroffen uit het mesolithicum t/m de volle middeleeuwen.

Mesolithicum:

Uit het mesolithicum zijn goed bewaarde artefacten aangetroffen, die wijzen op de aanwezigheid van een mesolithische vindplaats. Er zijn geen sporen aangetroffen, maar het is mogelijk dat deze bij vervolgonderzoek alsnog worden aangetroffen.

Neolithicum:

Uit het neolithicum zijn vier sporen aangetroffen, die met zekerheid in deze periode te dateren zijn. Dergelijke sporen zijn nogal zeldzaam, zowel in Wijchen als daarbuiten. Deze sporen wijzen op een nederzetting uit deze periode (Vlaardingen-cultuur), waaronder enkele kuilen die rond 3000 voor Chr. gedateerd kunnen worden. Daarnaast is er een depressie in het landschap aangetroffen, die eveneens vondstmateriaal uit deze periode bevat. Daarmee is het mogelijk om de relatie in kaart te brengen tussen de dumpzone in de depressie en de nederzetting zelf.

Bronstijd:

Er zijn zeven sporen aangetroffen, die gedateerd kunnen worden in de Midden-Bronstijd. In de omgeving, aan de Kasteellaan, zijn eveneens nederzettingssporen uit deze periode aangetroffen. Mogelijk zijn de Midden-Bronstijdsporen in plangebied Oostflank op enige wijze hieraan te relateren.

IJzertijd:

Er is vrijwel niets aangetroffen dat wijst op activiteiten in de IJzertijd.

Laat-Romeinse tijd/vroege middeleeuwen:

Uit de Romeinse tijd zijn geen sporen aangetroffen, alleen wat vondstmateriaal. In de noordwestelijke hoek van het plangebied zijn sporen vroeg-middeleeuwse sporen aangetroffen. Een deel van deze zone is verstoord, maar er zijn niettemin enkele sporen intact aangetroffen en er worden meer sporen uit die periode in deze zone verwacht.

Ottoonse tijd- volle middeleeuwen:

Aan de noordoostelijke zijde van het plangebied zijn resten van ijzerovens aangetroffen, die dateren uit de Ottoonse-Karolingische tijd. Over een groter deel van het plangebied zijn bovendien aanwijzingen aangetroffen voor bewoning of andere activiteiten in de volle middeleeuwen.

De vermoedelijke begrenzingen van de diverse vindplaatsen zijn hieronder weergegeven (bron: Zuidnederlandse Archeologische Notities 283).

A: mesolithische vindplaats

B: neolithische vindplaats

C: Bronstijd vindplaats

D: IJzertijd vindplaats

E: laat-Romeinse/vroeg-middeleeuwse vindplaats

F: vindplaats uit Ottoonse periode t/m volle middeleeuwen.

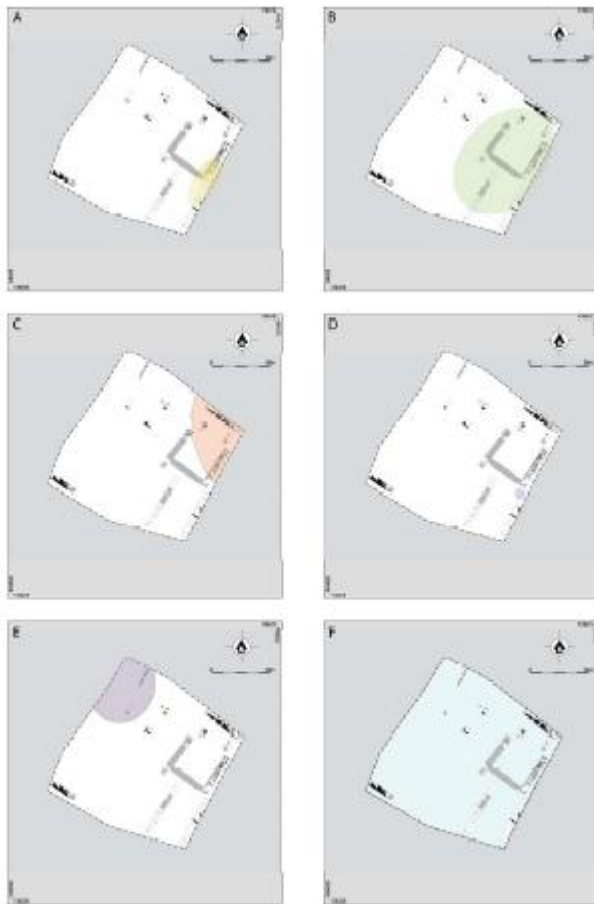

Fig. 5.1. Wijchen-Oostflank. A vermoedelijke omvang vindplaats uit het Mesolithicum; B vermoedelijke omvang vindplaats uit het Laat Neolithicum; C vermoedelijke omvang vindplaats de IJzertijd; D vindplaats uit de IJzertijd; E vermoedelijke omvang vindplaats uit late-Romeinse tijd. Vroege Middeleeuwen; F vermoedelijke omvang vindplaats uit de Ottoonse tijd en de Volle Middeleeuwen.

Selectieadvies in het rapport:

Het opgravingsbureau VUHbs heeft aangegeven dat de vindplaatsen uit vrijwel alle periodes behoudenswaardig zijn. Alleen de IJzertijdvindplaats is niet behoudenswaardig. Behalve de IJzertijdvindplaats zouden alle vindplaatsen beschermd moeten worden, hetzij door behoud in de bodem (*in situ*), hetzij door ze op te graven (*ex situ*).

Selectiebesluit:

Na beoordeling van het rapport en het daaruit voortvloeiende selectieadvies is de volgende conclusie getrokken.

De nadruk in het uit te voeren definitieve onderzoek (opgraving) moet komen te liggen op de neolithische nederzetting met naastgelegen depressie en op de ijzerovens uit de Ottoonse-Karolingische periode.

De neolithische vindplaats scoort op alle criteria maximaal in de waarderingstabel in het proefsleuvenrapport (ZAN 283, pag. 95, tabel 17.2): zowel de fysieke kwaliteit (gaafheid en conservering) als de inhoudelijke kwaliteit (zeldzaamheid, informatiewaarde, ensemblewaarde) is hoog. Vooral de combinatie van nederzetting en dumpzone in de depressie/restgeul is hier bijzonder, en zal naar verwachting veel informatie kunnen geven over de relatie tussen deze twee contexten. Omdat er nog geen huisplattengronden bekend zijn uit Wijchen uit deze periode, is nog niet bekend of Wijchen zich aansluit bij de noordelijke dan wel de zuidelijke huizenbouwtraditie. Het onderzoek zou moeten aansluiten op de aangetroffen sporen en gericht moeten worden ingezet op de relatie tussen nederzetting en dumpzone/restgeul, plattengronden en de relatie tussen sporen en mobilia.

De vindplaats uit het mesolithicum heeft geen prioriteit. Weliswaar zijn de aangetroffen artefacten in goede conditie, maar er zijn geen sporen aangetroffen en de informatiewaarde en ensemblewaarde (criteria in de waarderingstabel) van deze vindplaats zijn daarmee ongewis. Om

echt een goed beeld met een toegevoegde waarde te kunnen krijgen van deze vindplaats zou een groot gebied aan minutieus onderzoek moeten worden onderworpen, en daarvoor zijn de aanwijzingen uit het vooronderzoek te onzeker. Aan deze vindplaats dient dan ook weinig aandacht besteed te worden, tenzij het meegenomen kan of moet worden in het onderzoek naar de neolithische vindplaats. In het veld zullen de vondsten en resten uit beide periodes namelijk moeilijk van elkaar kunnen worden gescheiden, zodat er toch ook gegevens over de mesolithische vindplaats beschikbaar zullen komen.

Ook de Bronstijdvindplaats zal geen prioriteit krijgen. Uit het proefsleuvenonderzoek is gebleken dat er slechts een klein deel van deze vindplaats is aangetroffen, in de noordoosthoek van het plangebied. Dat is te weinig om de onderzoeksvragen m.b.t. deze vindplaats (relatie tussen deze nederzetting en die van de Kasteellaan) te kunnen beantwoorden. Het heeft dan ook geen zin om middelen in te zetten voor dit onderzoek.

Conform het selectieadvies uit het proefsleuvenonderzoek zal er geen onderzoek gedaan worden naar de IJzertijdvindplaats. De sporen en vondsten ervan zijn te gering om te kunnen spreken van een behoudenswaardige vindplaats.

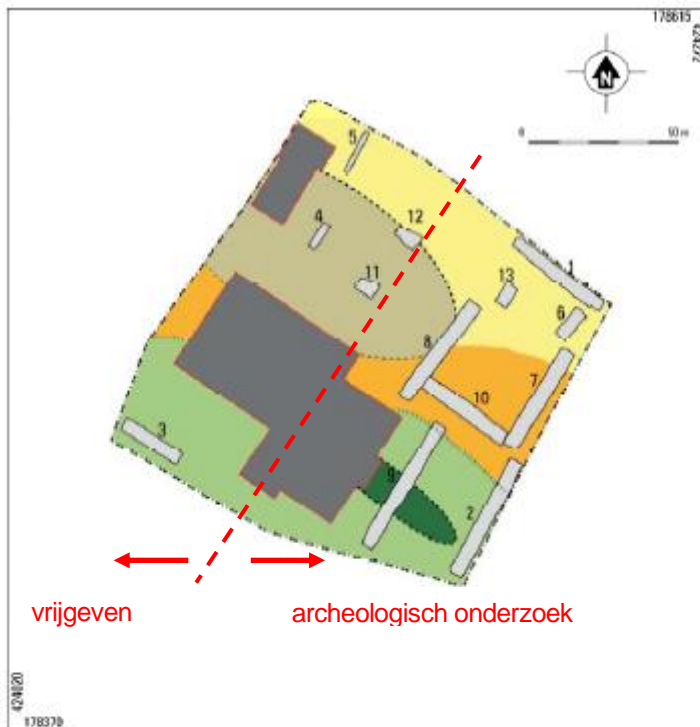
In het noordwesten van het plangebied zijn enkele sporen uit de laat-Romeinse en vroeg-middeleeuwse periode aangetroffen. Op grond daarvan heeft VUHbs deze vindplaats als behoudenswaardig geclassificeerd. Dat is niet geheel onterecht, want de sporen lijken betrekking te hebben op een nederzetting uit die periode, iets wat we in Wijchen nog niet goed kennen (in tegenstelling tot grafvelden uit die periode). Het gebied waarin de sporen en vondsten zijn gedaan is echter betrekkelijk beperkt en bovendien deels verstoord. Bovendien wordt een deel van deze zone niet bedreigd vanwege de ontwikkeling van Oostflank. Om die reden lijkt de kans klein dat er voldoende overzicht zal kunnen worden gecreëerd om de onderzoeksvragen voor deze vindplaats in voldoende mate te kunnen beantwoorden. Het heeft dan ook geen zin om middelen in te zetten voor dit onderzoek.

De vondst van ijzerovens uit de Ottoonse-Karolingische tijd is bijzonder. Deze vindplaats scoort dan ook maximaal in de waarderingstabel op zowel fysieke als inhoudelijke criteria (ZAN 283, pag. 102-103, tabel 17.6). Ook andere sporen uit de volle middeleeuwen zullen moeten worden onderzocht, om vast te stellen of zij tot dezelfde periode behoren als de ijzerovens, en als dat het geval is, in welke relatie zij tot deze ovens staan.

Het selectiebesluit luidt dan ook dat er binnen het plangebied definitief archeologisch onderzoek zal moeten worden uitgevoerd in de vorm van opgraven. Dit definitieve archeologische onderzoek zal vooral ingezet moet worden op de vindplaats uit het neolithicum (nederzetting met dumpzone in restgeul) en de vindplaats uit de Ottoonse tijd (ijzerovens). De mesolithische vindplaats en de andere sporen uit de volle middeleeuwen zullen als 'bijvangst' moeten worden meegenomen, voor zover dat in dienst staat van het onderzoek naar de neolithische en Ottoonse vindplaatsen.

Daarmee kan een deel van het plangebied worden vrijgegeven, namelijk het westelijke deel van het plangebied (zie kaartje). De neolithische vindplaats valt binnen het oostelijke deel van het plangebied. Ook de ijzeroven-vindplaats valt binnen het oostelijke deel van het plangebied, hoewel niet kan worden uitgesloten dat deze doorloopt tot in het westelijke deel van het plangebied.

In het westelijke deel is de zuidelijke helft verstoord door de intussen gesloopte sporthal. Ten noorden daarvan zijn vooral sporen uit de vroege middeleeuwen aangetroffen, en van die sporen is geconcludeerd dat deze – althans binnen dit plangebied – niet behoudenswaardig genoeg zijn om onderzocht te worden.

Ten westen van rode stippellijn kan het plangebied worden vrijgegeven voor verdere ontwikkeling. Ten oosten van de stippellijn dient archeologisch onderzoek (opgraving) te worden uitgevoerd.

- Rivierdakte met pleistocene oevers en geul
- Restgeul
- Bouwvoor op cultuurlaag (ME/NT) op BC-horizont op C-horizont rivierduin
- Bouwvoor op cultuurlaag (ME/NT) op stuifzand/terp op vondstlaag op C-horizont rivierduin
- Bouwvoor op cultuurlaag (ME/NT) op stuifzand op cultuurlaag NEO-I op cultuurlaag Neo-II BC-horizont op C-horizont rivierduin

Ester van der Linden
 Adviseur archeologie
 Gemeente Wijchen